

Achos Busnes ar gyfer Alinio Gwasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion Gogledd Cymru (GwE) efo Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol Llywodraeth Cymru

Atodiad i'r Achos Busnes Llawn ar gyfer sefydlu Gwasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion Rhanbarthol Gogledd Cymru, Mawrth 2012

1. Rhagair gan Gyfarwyddwyr Addysg Gogledd Cymru

Mae Awdurdodau Lleol Gogledd Cymru wedi ymrwymo i sicrhau bod y plant a'r bobl ifanc yn eu hysgolion yn cael y cychwyn gorau mewn bywyd ac yn cyflawni sgiliau bywyd a chymwysterau o'r safon uchaf.

Rydym yn cydnabod bod her fawr yn wynebu Cymru o ran sicrhau bod lefelau cyrhaeddiad addysgol yn gymaradwy, o leiaf, â chystadleuwyr economi'r byd. Sgiliau a gallu ein pobl ifanc i ddysgu yw caffaeliad gorau ein cymdeithas a'n heconomi. Rhaid i Ogledd Cymru gyfrannu at newid yn sylweddol y ffordd y mae'n monitro, herio, cefnogi ac ymyrryd mewn ysgolion, er mwyn gweithio mewn partneriaeth gydag ysgolion i geisio codi safonau cyflawniad disgyblion. Sefydlwyd ffyrdd newydd i'r ALI gyflawni dyletswyddau gwella ysgolion statudol er mwyn cyflymu'r broses o wella perfformiad ysgolion. Roedd sefydlu GwE i fod yn Wasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion Rhanbarthol yn gam cyntaf pwysig yn y broses hon.

Rydym yn gweithredu mewn cyfnod o galedi heb ei debyg ac ni all yr un awdurdod lleol roi sylw i faterion yn ymwneud â pherfformiad ar ei ben ei hun, heb weithio ar y cyd gydag awdurdodau eraill. Mae'r tasgau sydd i'w cyflawni a'u gweithredu yn rhy feichus a chymhleth. Byddai cael ALI i weithredu'r agenda gwella yn unigol – a hwnnw'n agenda sy'n gyffredin i bob awdurdod – yn arwain at ddyblygu ymdrechion a phrosesau a fyddai'n gwbl aneffeithlon.

Yn sgil cyflwyno'r Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol ym mis Chwefror 2014, mae hi bellach yn amserol i gyfoethogi'r gwaith cydweithredol sydd eisoes yn digwydd ar ffurf mentrau a phrosesau rhanbarthol, fel y gallwn gysoni ein harferion gwaith yn agosach efo'r Model Cenedlaethol a'r ddogfen ganllawiau ddilydol "Adfywio gwaith rheoli pobl mewn ysgolion", a gyhoeddwyd ym mis Ebrill 2015.

2. Crynodeb Gweithredol

2.1 Mae'r Achos Busnes canlynol yn amlinellu'r opsiynau strategol sy'n cael eu ffafrio ar gyfer alinio trefniadau gweithio rhanbarthol efo'r Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol.

2.2 Ar gyfer 2015 – 2016, gellir ystyried y bydd y trefniadau rhanbarthol presennol yn dal yn weithredol yn sgil Grant Gwella Addysg rhanbarthol newydd y Llywodraeth a ddaw i rym mis Ebrill 2015.

2.3 Nid oes unrhyw oblygiadau ariannol sylweddol ynghlwm â'r newidiadau arfaethedig yn yr Achos Busnes, ar wahân i'r rheiny sydd â wnelo ag elfen 4C, sef Cefnogi a Hyfforddi Llywodraethwyr (tua £10,000 y flwyddyn i

GwE). Cytunwyd ar hyn mewn egwyddor yn unig gan Fwrdd Rheoli GwE wrth benderfynu ar yr opsiynau posibl ar gyfer 2015 - 2016.

2.4 Daw gweddill yr elfennau ychwanegol yn rhan o fusnes arferol GwE gan fod cyn lleied o newidiadau arfaethedig ar gyfer 2015-16. Mae'r holl elfennau wedi'u cynnwys yng Nghynllun Busnes Penawdol GwE ar gyfer 2015 – 2016.

2.5 Bydd cynllunio busnes manylach yn digwydd ar gyfer 2016-17 yn sgil y Grant Gwella Addysg newydd.

2.6 Dylid nodi hefyd bod her sylweddol yn wynebu Awdurdodau a Gwasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion Rhanbarthol Gogledd Cymru, GwE, yn 2016 - 2017 o ran ceisio rhesymoli goblygiadau'r Model Cenedlaethol a Grant Gwella Addysg newydd Llywodraeth Cymru, a'r oblygiadau staffio posibl, materion TUPE, peryglon diswyddo a chostau cysylltiedig.

3. Cefndir

3.1 Sefydlwyd Gwasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion Rhanbarthol Gogledd Cymru (GwE) ym mis Ebrill 2013.

3.2 Mae'r Achos Busnes hwn yn atodiad i Achos Busnes Llawn Gwasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion Rhanbarthol Gogledd Cymru, Mawrth 2012, sy'n amlinellu sefydlu'r gwasanaeth newydd sef GwE.

3.3 Yn sgil sefydlu Gwasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion newydd Gogledd Cymru ym mis Ebrill 2013, cyhoeddodd Lywodraeth Cymru Ddogfen Ganllawiau yn amlinellu Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol (Chwefror 2014).

3.4 Felly, mae gofyn i Awdurdodau Lleol Gogledd Cymru, sy'n parhau'n statudol gyfrifol am effeithiolrwydd a safonau ysgolion, ailymweld â chyfrifoldebau GwE ac alinio'r gwasanaeth presennol â gofynion y Model Cenedlaethol.

3.5 Mae'r Achos Busnes Llawn ar gyfer sefydlu'r gwasanaeth gwreiddiol yn cynnwys manylion am yr elfennau y mae GwE yn gyfrifol amdanynt ar hyn o bryd. Mae'r Achos Busnes canlynol yn ystyried yr elfennau ychwanegol a gynhwysir yn y Model Cenedlaethol nad yw GwE yn eu cyflawni ar hyn o bryd. Bydd GwE yn gynyddol gyfrifol am yr elfennau ychwanegol hyn o fis Ebrill 2015 ymlaen ac fe'u cynhwysir yng Nghynllunio Busnes GwE.

4. **Cenhadaeth, Gwerthoedd ac Egwyddorion ar gyfer Gwella Ysgolion yn Effeithiol**

- 4.1 Amlinellir gweledigaeth a phwrpas y Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol yn y Ddogfen Ganllawiau ac mae chwe Awdurdod Lleol Gogledd Cymru yn cefnogi ei weledigaeth a'i brif egwyddorion yn llawn. Dyfynnir y canlynol o'r Ddogfen Ganllawiau:
- 4.2 "Mae llwyddiant Cymru ar lwyfan fyd-eang yn y dyfodol yn ddibynnol ar bobl ifanc clyfar, medrus, hapus ac iach, ac ar system addysg a fydd yn helpu i'w meithrin. Cafodd ein cynigion yn y cytundeb hwn eu cynllunio i gyflawni hyn drwy gefnogi camau i ddiwygio'r ffordd y mae awdurdodau lleol, consortia rhanbarthol a Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda'i gilydd i gefnogi arweinwyr ysgolion, llywodraethwyr ac athrawon a, thrwy'r broses hon, helpu i ragori wrth addysgu, a hynny mewn ystafelloedd dosbarth rhagorol mewn ysgolion rhagorol.
- 4.3 Bydd adolygiad Hill yn helpu i siapio rhaglen diwygio addysg Cymru ac mae'r model cenedlaethol ar gyfer gwella ysgolion yn rhan annatod o hynny. Caiff y model cenedlaethol ei ddatblygu ar y cyd gan ysgolion, awdurdodau lleol, y consortia rhanbarthol a Llywodraeth Cymru. Mae'n cydnabod y rôl bwysig sydd gan bob haen i'w chwarae i wella deilliannau ar gyfer plant a phobl ifanc. Gall y model cenedlaethol greu'r strwythurau a diffinio'r fframwaith y bydd y bartneriaeth hon yn gweithio oddi mewn iddynt. Ond, i wella addysg a chyfluoedd bywyd yn y fath fodd ag y mae pob plentyn yng Nghymru yn ei haeddu, rhaid wrth ymrwymiad a diben moesol cyffredin drwy'r system gyfan.
- 4.4 Mae awdurdodau lleol yn cadw'r cyfrifoldebau statudol am ysgolion a gwella ysgolion. Seiliwyd y model cenedlaethol ar weledigaeth o gonsortia gwella ysgolion rhanbarthol a fydd yn gweithio ar ran awdurdodau lleol i arwain, trefnu a chydlynu gwelliannau ym mherfformiad ysgolion ac yn addysg ein pobl ifanc. Helpu'r rheini sy'n addysgu ein plant a'n pobl ifanc yw prif genhadaeth a diben ein consortia rhanbarthol. Yn y dyfodol, felly, eu swyddogaeth, nad yw'n agored i drafodaeth, fydd cefnogi ysgolion ac awdurdodau lleol gyda'u hymdrechion i:
- a) wella deilliannau dysgu ar gyfer pob person ifanc;
  - b) sicrhau bod yr addysgu a'r dysgu a geir o safon; a chefnogi a galluogi arweinwyr ysgolion i arwain eu hysgolion yn well."

5. **Model ac Egwyddorion Allweddol Gwella Ysgolion**

- 5.1 Yn ôl y Ddogfen Ganllawiau, mae ysgolion yn ganolog i'r Model Cenedlaethol. Gwaith llywodraethwyr, arweinwyr ysgolion, athrawon a staff eraill yw gosod disgygliadau uchel i ddisgyblion, ceisio'n gyson i wella ansawdd y dysgu a'r addysgu, codi safonau, rhannu arferion da a dysgu o'r naill a'r llall drwy wir bartneriaethau a threfn cefnogi ysgol i ysgol.

5.2 Felly, dylai'r Achos Busnes ar gyfer alinio Gwasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion Rhanbarthol Gogledd Cymru sicrhau bod yr egwyddorion hyn yn parhau yn ganolog pan ystyrir yr opsiynau ar gyfer alinio.

6. Rôl y Consortia Rhanbarthol wrth weithredu'r Model Cenedlaethol

6.1 Yn ôl y Ddogfen Ganllawiau, "Dylid cynllunio gwasanaethau consortia ar y cyd ag ysgolion er mwyn symud tuag at systemau data cyffredin/a rennir. Dylai arbenigedd rhagorol mewn dadansoddi a herio anghenion gwella ysgolion fod wrth wraidd y gwasanaethau hyn. Ni ddylid dibynnu ar gyflogi nifer mawr o staff amser llawn i gyflenwi gwasanaethau consortia. Yn hytrach, dylai staff craidd fanteisio ar sgiliau'r penaethiaid gorau yn eu rhanbarthau, ynghyd ag arbenigwyr ar wella ysgolion, a dylid bod yn hyblyg wrth ddefnyddio cyllidebau i gomisiynu'r gefnogaeth sydd ei hangen ar ysgolion".

6.2 "Dylai'r berthynas a'r llinellau atebolrwydd rhwng awdurdodau lleol a'r consortia rhanbarthol fod yn glir er mwyn i bob un yn y system addysg ddeall pwy sy'n gyfrifol am beth. Bydd y modd y caiff y model hwn ei weithredu yn newid dros amser. Wrth i ysgolion ac athrawon ddatblygu dros y ddwy neu dair blynedd nesaf, ac wrth iddynt gynyddu mewn hyder a chael mwy o wybodaeth, byddant yn disgwyl mwy o annibyniaeth, ymreolaeth a rhyddid i wneud eu penderfyniadau eu hunain. Mesur o lwyddiant y consortia rhanbarthol fydd y ffaith eu bod yn peidio â bodoli ar eu ffurf bresennol ymhen amser, gan fod eu gwaith wedi dirwyn i ben."

7. Pwrpas y Ddogfen hon

7.1 Achos Busnes yw'r ddogfen hon i alinio Gwasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion Rhanbarthol Gogledd Cymru (GwE) â Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol Llywodraeth Cymru (Chwefror 2014).

7.2 Dylid darllen y ddogfen hon fel atodiad i'r Achos Busnes Llawn ar gyfer sefydlu'r gwasanaeth rhanbarthol gwreiddiol, Mawrth 2012 a Dogfen Ganllawiau Llywodraeth Cymru ar Weithio'n Rhanbarthol 126/2014 (Chwefror 2014).

7.3 Rhoddir ystyriaeth yn unig yn y ddogfen hon i'r elfennau a'r dyletswyddau a gynhwysir yn y Model Cenedlaethol nad yw'r Gwasanaeth Rhanbarthol yn eu cyflawni nac yn gyfrifol amdanynt ar hyn o bryd. Disgwylir y bydd GwE, y Gwasanaeth Rhanbarthol, yn gynyddol gyfrifol am yr elfennau ychwanegol o fis Ebrill 2015 ac y cânt eu cynnwys yn ei Gynllun Busnes.

7.4 Mae'r ddogfen hon yn ystyried yr achos addysgol, strategol ac ariannol dros newid a'r sefyllfa bresennol o safbwynt yr elfennau ychwanegol y mae angen rhoi sylw iddynt er mwyn cydymffurfio â'r Model Cenedlaethol. Amlinellir hefyd y newidiadau y bydd rhaid eu gweithredu er mwyn i'r Gwasanaeth Rhanbarthol gydymffurfio â'r Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol.

8. Llinynnau Ychwanegol y Model Cenedlaethol i gael sylw

(Elfennau mewn cwmpas ar gyfer y Prosiect Alinio)

8.1 Ar ôl ystyried Dogfen Ganllawiau Llywodraeth Cymru ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol, cytunodd bob Awdurdod Lleol yng Ngogledd Cymru y dylai'r elfennau canlynol gael sylw er mwyn bod yn gyson â'r Model Cenedlaethol. Felly, ystyrir bod yr elfennau canlynol mewn cwmpas ar gyfer y prosiect hwn. Ystyriwyd nad oedd yr elfennau hyn mewn cwmpas pan sefydlwyd y gwasanaeth rhanbarthol yn wreiddiol (ceir manylion yn Atodiad 2 yr Achos Busnes Llawn ar gyfer sefydlu'r gwasanaeth rhanbarthol newydd).

a) Cyngori a Chefnogi Llywodraethwyr

b) Cyfnod Sylfaen

c) Cynnig Llwybrau Dysgu 14 – 19

ch) Cynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg a Grant y Gymraeg mewn Addysg.

d) Cydlynu'r Strategaeth TGCh yn Rhanbarthol

dd) Cymorth AD arbenigol

9. Methodoleg y Prosiect Alinio

9.1 Cynhaliwyd archwiliad o'r trefniadau rhanbarthol presennol o safbwynt yr holl feysydd gwaith uchod a chyflwynwyd yr opsiynau strategol i Gyd-Bwyllgor GwE ar 25 Chwefror 2015 i'w cymeradwyo ar y ffordd ymlaen. Ymgynghorwyd â'r cynrychiolydd o Lywodraeth Cymru oedd yn bresennol yn y cyfarfod ar y ffordd ymlaen a ffeirir yn ystod y prosiect er mwyn dileu'r perygl o fethu â chydymffurfio â gofynion y Model Cenedlaethol.

9.2 Cymeradwywyd y ffordd ymlaen a argymhellwyd gan Gyd-Bwyllgor GwE ar 25 Chwefror a'r cynrychiolydd o Lywodraeth Cymru a oedd yn bresennol yn y cyfarfod, ac ystyriwyd bod yr holl opsiynau strategol a ffafriwyd yn dangos trefniant gweithio rhanbarthol oedd yn gyson â'r Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol.

9.3 Arfarnwyd a chytunwyd ar yr opsiynau ar gyfer alinio gan Gyfarwyddwyr Addysg chwe Awdurdod Lleol Gogledd Cymru, yna fe'u cymeradwywyd maes o law gan Gyd-Bwyllgor GwE ar 25 Chwefror 2015. Arfarnwyd yr opsiynau yn erbyn y meini prawf hyn:

- a) Aliniad efo'r Model Cenedlaethol
- b) Rhoi gwerth ychwanegol yn wyneb yr hinsawdd ariannol
- c) Potensial i gyflawni newid yn llwyddiannus

10. Yr Achos Strategol dros Newid

10.1 Cyhoeddwyd Dogfen Ganllawiau y Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol gan Lywodraeth Cymru ym mis Chwefror 2014. Yng Ngwanwyn 2014, cytunodd Cabinetau y chwe Awdurdod Lleol partner i:

- a) Gymeradwyo'r Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol mewn perthynas â Gwella Ysgolion.
- b) Cymeradwyo a mabwysiadu'r Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol ar wella Ysgolion a datblygu cynllun busnes gyda'r bwriad o gorffori'r gwasanaethau ychwanegol a restrir yn y Model ym model rhanbarthol GwE, fesul cam, yn amodol ar gael achos busnes boddhaol i bob un a chynllun pontio cefnogol i ofalu parhad a pherfformiad y gwasanaeth.

11. Yr Achos Addysgol dros Newid

11.1 Nid yw'r safonau a gyflawnir gan ddisgyblion Cymru gystal â disgyblion mewn rhai gwledydd eraill. Mae'r disgyblion mwyaf galluog yng Nghymru flwyddyn ar ei hôl hi o ran datblygiad eu sgiliau llythrennedd na disgyblion mewn rhai gwledydd eraill. Mae perygl o ddyblygu systemau yn ddiangen ar draws y chwe Awdurdod Lleol i reoli gwasanaethau a chyflawni gofynion cyffredin. O ystyried yr hinsawdd ariannol sydd ohoni, gyda'i gilydd, gallai arian gael ei ddefnyddio'n

aneffeithlon ble mae potensial i sicrhau bod adnoddau gostyngol yn cael eu defnyddio'n well drwy arbedion maint.

- 11.2 Yn unol ag egwyddorion y Model Cenedlaethol, mae ysgolion yn ganolog i'r newid. Gwaith llywodraethwyr, arweinwyr ysgolion, athrawon a staff eraill yw gosod disgwyliadau uchel i ddisgyblion, ceisio'n gyson i wella ansawdd y dysgu a'r addysgu, codi safonau, rhannu arferion da a dysgu o'r naill a'r llall drwy wir bartneriaethau a threfn cefnogi ysgol i ysgol. Dylai'r Achos Busnes hwn felly ddangos bod partneriaethau a systemau effeithiol ar waith ar draws y rhanbarth i sicrhau cysondeb gwasanaeth a gyrru gwaith effeithiolrwydd a gwella ysgolion.

12. Cyfleoedd

- 12.1 Mae mabwysiadu'r Model Cenedlaethol yn dangos bod y chwe Awdurdod Lleol yng Ngogledd Cymru yn deall bod angen newid y ffordd y mae Gwasanaethau Gwella Ysgolion yn monitro, herio, cefnogi ac ymyrryd mewn ysgolion er mwyn gwella ymhellach safonau addysg mewn ysgolion.
- 12.2 Drwy roi sylw i'r elfennau yn y Model Cenedlaethol nad yw Gwasanaeth Rhanbarthol Goledd Cymru yn eu cyflawni ar hyn o bryd, gallai hyn leihau'r perygl o weld cyllidebau yn gostwng ac adnoddau yn prinhaus mewn Awdurdodau Lleol gydag effaith andwyol ar ansawdd Gwasanaethau Gwella Ysgol Awdurdodau Lleol unigol.
- 12.3 Fel y nodir uchod, dylai'r Achos Busnes hwn ddangos bod partneriaethau a systemau effeithiol ar waith ar draws y rhanbarth i sicrhau cysondeb gwasanaeth a gyrru gwaith effeithiolrwydd a gwella ysgolion.
- 12.4 O ystyried yr hinsawdd ariannol sydd ohoni, gyda'i gilydd, gallai arian gael ei ddefnyddio'n aneffeithlon ble mae potensial i sicrhau bod adnoddau gostyngol yn cael eu defnyddio'n well drwy arbedion maint.
- 12.5 Mae'r Achos Busnes hwn yn ceisio datblygu ar yr arferion da o fewn Awdurdodau Lleol a (i) chadw gwaith cyflawni a pherchnogaeth yn lleol ble'n briodol (ii) hybu'r cydweithio cynyddol ar lefel ranbarthol.
- 12.6 Dylid nodi hefyd y bydd yr Awdurdodau Lleol a'r Gwasanaeth Rhanbarthol yn wynebu her dros y blynyddoedd nesaf wrth geisio rhesymoli goblygiadau'r Model Cenedlaethol ynghyd â Grant Gwella Addysg newydd Llywodraeth Cymru, a ddaw i rym o fis Ebrill 2015. Adeg ysgrifennu'r Achos Busnes hwn, nid oedd y trefniadau newydd ar gyfer dyrannu'r Grant Gwella Addysg Rhanbarthol newydd yn hysbys felly nid oedd modd blaengynllunio'n effeithiol ar gyfer 2015-2016.
- 12.7 Mae'r Achos Busnes hwn hefyd yn ystyried y ffaith y gellir gwneud arbedion effeithlonrwydd o ran lefelau staffio a chostau ar lefel Awdurdod Lleol, ond ni fanylir ymhellach ar hyn o bryd oherwydd byddai angen mwy o amser a gwaith AD manwl er mwyn meintoli unrhyw arbedion ac arbedion effeithlonrwydd posibl, os o gwbl. Gan nad oedd dealltwriaeth lawn o'r trefniadau ar gyfer y grant rhanbarthol newydd adeg ysgrifennu'r Achos Busnes, penderfynwyd hefyd y byddai'n ddoeth cynnal y trefniadau staffio presennol am 2015 – 2016 gan mai grant sy'n ariannu mwyafrif y swyddi perthnasol.

13. Trefniadau Presennol Llawn, Achos Unigol dros Newid a Rhesymeg dros yr Opsiynau a Ffefrir ar gyfer Alinio

Yn **Atodiad 1-6** yr Achos Busnes hwn, ceir trefniadau presennol llawn, achos unigol dros newid ac opsiynau ar gyfer alinio pob elfen.

- 1) Cynghori a Chefnogi Llywodraethwyr
- 2) Cyfnod Sylfaen
- 3) Cynnig Llwybrau Dysgu 14 – 19
- 4) Cynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg a Grant y Gymraeg mewn Addysg.
- 5) Cydlynu'r Strategaeth TGCh yn Rhanbarthol
- 6) Cymorth AD arbenigol

1. Yr Opsiwn Strategol a Ffefrir ar gyfer Cyngori a Chefnogi Llywodraethwyr

O ran y llinyn uchod, noda'r Model Cenedlaethol:

Bydd y consortia rhanbarthol yn comisiynu gwasanaethau cefnogi llywodraethwyr a hyfforddiant i lywodraethwyr a fydd yn cynnwys y rhaglenni hyfforddiant gorfodol i lywodraethwyr newydd, hyfforddiant i gadeiryddion llywodraethwyr, a hyfforddiant ar ddeall a chymhwyso data yn effeithiol i bob llywodraethwr.

Bydd y consortia hefyd yn annog ac yn hwyluso rhwydweithiau o lywodraethwyr, yn galluogi llywodraethwyr i arsylwi ar gyfarfodydd ei gilydd a recriwtio cadeiryddion llywodraethwyr galluog i fentora cyrff llywodraethu eraill sy'n ei chael hi'n anodd ymgymryd â'u gwaith yn effeithiol. Bydd y consortia hefyd yn datblygu ar y cyd, gan ymgynghori ag awdurdodau lleol, llywodraethwyr a phenaethiaid, dempled ar gyfer data ar berfformiad i benaethiaid ei ddefnyddio i adrodd i lywodraethwyr, fesul tymor neu fesul hanner tymor, ar berfformiad ysgol yn ystod y flwyddyn mewn perthynas â: pherfformiad disgyblion a safonau; presenoldeb disgyblion; gwahardd disgyblion; rheoli absenoldeb staff drwy salwch; ansawdd yr addysgu (fel yr asesir drwy arsylwi yn yr ystafell ddosbarth); data ar gynnydd a chyrhaeddiad mewn perthynas â thargedau. Bydd y consortia hefyd yn penderfynu ar bwill o ymgeiswyr galluog a fydd yn barod i wasanaethu ar gyrrff llywodraethu lle bo'r llywodraethu yn wan. Wrth arfer y swyddogaethau hyn, rhaid bydd ystyried materion cyllid y gefnogaeth i lywodraethwyr a gaiff ei dirprwyo i ysgolion mewn rhai awdurdodau.

Cefnogi Llywodraethwyr

Ar ôl rhoi ystyriaeth briodol, barnwyd mai'r opsiwn canlynol sy'n rhoi sylw i ofynion y Model Cenedlaethol:

- a) Staff i gyd i aros yn eu hawdurdodau lleol yn ôl y trefniadau presennol ble bydd y cyfrifoldeb yn aros am ddarparu cymorth i lywodraethwyr.
- b) Bydd Ymgynghorwyr Her GwE yn parhau i gael trosolwg a chyfrifoldeb priodol am sicrhau ansawdd a chysondeb cyrff llywodraethu effeithiol ar draws y rhanbarth
- c) Bydd GwE yn comisiynu ymgynghorydd allanol i archwilio'r gwasanaeth cefnogi llywodraethwyr (gan gynnwys hyfforddiant) yn gyson o fewn awdurdodau lleol unigol. Bydd GwE a'r adrannau addysg yn defnyddio'r data perfformiad er mwyn rhannu'r arferion gorau a hybu gwelliannau yn ansawdd y gwasanaeth.

Hyfforddiant Gorfodol

- a) Parheir i ddarparu Hyfforddiant Gorfodol drwy'r Adrannau Addysg ochr yn ochr â hyfforddiant anstatudol (e.e. Amddiffyn Plant).
- b) GwE i barhau i sicrhau ansawdd y ddarpariaeth hyfforddiant, drwy gyfrwng y tîm o Ymgynghorwyr Her.
- c) Serch hynny, wrth i gyllidebau barhau i ostwng, bydd GwE a'r Adrannau Addysg yn parhau i adnabod blaenoriaethau lleol a rhanbarthol ochr yn ochr â datblygu datrysiadau hyfforddiant ar draws hybiau (e.e. agor rhaglen hyfforddiant Aelodau Awdurdod Lleol GwE i lywodraethwyr eraill).

2. Opsiwn Strategol a Ffefrir i'r Cyfnod Sylfaen

O ran y llinyn uchod, noda'r Model Cenedlaethol:

Bydd cefnogaeth Cyfnod Sylfaen y Blynyddoedd Cynnar yn cynnwys herio arweinwyr lleoliadau'r Cyfnod Sylfaen a chyd-drafod â phenaethiaid a darparwyr eraill i archwilio anghenion hyfforddi ac i gomisiynu amrediad priodol o raglenni a sicrhau eu hansawdd.

Herio Perfformiad

- a) Ar gyfer lleoliadau a gynhelir, mae'r trefniadau presennol (trwy gyfrwng ymweliadau blynyddol 1, 2 a 3 GwE) yn gadarn ac wedi'u halinio'n llawn efo'r Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol.
- b) Fodd bynnag, cydnabyddir nad yw herio perfformiad yn annibynnol mewn lleoliadau nas cynhelir o fewn rhaglen waith GwE ar hyn o bryd. Mae gwaith pellach ar hyn ar waith fel rhan o Raglen Tair Blynedd GwE; felly, nid yw'n rhan o ymateb Gogledd Cymru i'r Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol. Mae'n werth nodi hefyd nad yw'n glir yn nogfennau canllawiau Llywodraeth Cymru a yw'n fwriad cynnwys herio perfformiad mewn lleoliad nas cynhelir yn y Model Cenedlaethol.

Archwilio, Comisiynu a Sicrhau Ansawdd Rhaglenni Hyfforddi Cyfnod Sylfaen

- a) Rhwydwaith y Cyfnod Sylfaen i barhau i weithio ar y cyd er mwyn arwain ar yr agwedd hon ar y gwaith.
- b) Rhwydwaith CS i barhau i adnabod anghenion hyfforddiant a darparu cyfleoedd hyfforddiant i staff y Cyfnod Sylfaen ar y cyd â GwE.
- c) Bydd hyn hefyd yn sicrhau trefn adrodd o'r is-grŵp i Fwrdd Rheoli a Chyd-Bwyllgor GwE.
- ch) GwE i gynnwys CS yn y Cynllun Busnes drwy gyfrwng mewnbwn rhwydwaith rhanbarthol.

- d) Agwedd bragmatig at yr alinio efo'r Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol oherwydd y Grant Gwella Addysg newydd a ddaw i rym mis Ebrill 2015.
- dd) GwE i barhau i herio Rhwydwaith y CS ar sut maent yn adnabod cyfleoedd hyfforddi ac yn darparu cyfleoedd hyfforddiant.
- e) Fodd bynnag, o ganlyniad i'r trefniadau newydd ar gyfer all dalu a gostyngiadau arfaethedig yn lefelau Grant y Cyfnod Sylfaen ar gyfer 2015/16, bydd GwE a'r Rhwydwaith CS yn datblygu ac yn cyflwyno cyfleoedd hyfforddi gorfodol ar draws yr hybiau.
- f) Cryfhau'r camau gweithredu uchod drwy benodi Arweinydd Strategol i'r Cyfnod Sylfaen efo GwE erbyn mis Ebrill 2016.
- g) Rhesymoli staffio 14-19 Awdurdod Lleol ar gyfer 2016-2017 yn sgil blwyddyn o'r Grant Gwella Addysg newydd Posibilrwydd o drosglwyddo cyfrifoldebau yn llawn o'r Awdurdodau Lleol i GwE yn amodol ar resymoli gwaith ymhellach mewn pryd ar gyfer 2016 – 2017 oherwydd peryglon TUPE ac AD a'r amserlen angenrheidiol i weithredu newidiadau yn sgil y Grant Gwella Addysg newydd (er cytunwyd mewn egwyddor yn wreiddiol y dylai cynllunio a darparu aros o fewn yr Awdurdodau Lleol ac nid o fewn GwE).
- ng) Mwy o 'adeiladu' rhanbarthol yn bosibl o 2016 ymlaen yn sgil y Grant Gwella Addysg newydd a'r egwyddor o gynllunio busnes fesul tair blynedd.

3. Opsiwn Strategol a Ffefrir i'r Cynnig Llwybrau Dysgu 14 – 19

O ran y llinyn uchod, noda'r Model Cenedlaethol:

Bydd y trosolwg strategol o'r cynnig 14-19 rhanbarthol, gan gynnwys neilltuo adnoddau i raglenni yn unol â blaenoriaethau Llywodraeth Cymru, yn cynnwys: cefnogaeth i gynllunio'r defnydd o grantiau; sicrhau bod darpariaeth ysgolion a darparwyr yn gydnaws â'i gilydd er mwyn cael yr effaith ddisgwyliedig sy'n gynhenid i'r grantiau hyn; gweithio gydag awdurdodau lleol i ddarparu trosolwg strategol i herio a chefnogi pob darparwr, gan gynnwys colegau AB a darparwyr hyfforddiant preifat, i sicrhau mynediad cyfartal at gyfleoedd datblygu; gweinyddu'r grantiau perthnasol a chydlynu a chefnogi ceisiadau ar gyfer cyfleoedd grant a fydd yn codi.

- a) Rhwydwaith Rhanbarthol 14 – 19 i aros yn ei le gyda swyddogion o bob Awdurdod Lleol i barhau'n gyfrifol am gynllunio a darparu'r Cynnig Llwybrau Dysgu 14-19.
- b) Cyngor Sir Ddinbych i barhau i fod yn awdurdod arweiniol ar lefel ranbarthol.
- c) Cynrychiolydd GwE i fod yn aelod o'r rhwydwaith rhanbarthol dywededig a bod â chyfrifoldeb arweiniol ar y grŵp er mwyn darparu trosolwg strategol rhanbarthol o'r maes hwn.
- ch) Bydd hyn hefyd yn sicrhau trefn adrodd o'r rhwydwaith i Fwrdd Rheoli a Chyd-Bwyllgor GwE.
- d) GwE i gynnwys Cynnig Llwybrau Dysgu 14-19 yn y Cynllun Busnes drwy gyfrwng cyfraniad y rhwydwaith rhanbarthol.
- dd) Agwedd bragmatig at yr alinio efo'r Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol oherwydd y Grant Gwella Addysg newydd a ddaw i rym mis Ebrill 2015.
- e) Rhesymoli staffio 14-19 Awdurdod Lleol ar gyfer 2016-2017 yn sgil blwyddyn o'r Grant Gwella Addysg newydd (telerau ac amodau ddim yn hysbys i'r Awdurdodau Lleol tan 16 Ionawr 2015) a disgwylir toriadau staffio oherwydd lleihad o 10% yng nghyfanswm arian grant.
- f) Posibilrwydd o drosglwyddo cyfrifoldebau yn llawn o'r Awdurdodau Lleol i GwE yn amodol ar resymoli gwaith ymhellach mewn pryd ar gyfer 2016 – 2017 oherwydd peryglon TUPE ac AD a'r amserlen angenrheidiol i weithredu newidiadau yn sgil y Grant Gwella Addysg newydd (er cytunwyd mewn egwyddor yn wreiddiol y dylai cynllunio a darparu aros o fewn yr Awdurdodau Lleol ac nid o fewn GwE).
- ff) Mwy o 'adeiladu' rhanbarthol yn bosibl o 2016 ymlaen yn sgil y Grant Gwella Addysg newydd a'r egwyddor o gynllunio busnes fesul tair blynedd.

4. Opsiwn a Ffefrir ar gyfer Cynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg a Grant y Gymraeg mewn Addysg

O ran y llinyn uchod, noda'r Model Cenedlaethol:

Bydd y consortia yn cydlynu ac yn sicrhau ansawdd gweithgarwch i fodloni nodau'r Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg drwy sicrhau bod y Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg a'r Grant Cymraeg mewn Addysg yn gydnaws â'i gilydd ar draws pob un o'r awdurdodau lleol ac ym mhob un o'r consortia rhanbarthol, fel bod cysondeb o ran datblygu rhagoriaeth mewn addysgeg ac o ran bodloni'r targedau y cytunwyd arnynt, nid yn unig ar draws y sectorau cyfrwng Cymraeg a dwyieithog, ond hefyd wrth gyflwyno Cymraeg fel ail iaith.

- a) Rhwydwaith Rhanbarthol y Gymraeg i barhau a swyddogion o bob Awdurdod Lleol i barhau i fod yn gyfrifol am gynllunio a darparu Cynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg a Grant y Gymraeg mewn Addysg.
- b) Cyngor Gwynedd i barhau i fod yn awdurdod arweiniol ar lefel ranbarthol i gydlynu cynllun rhanbarthol.
- c) Trefn sicrhau ansawdd annibynnol eisoes ar waith wrth i Lywodraeth Cymru archwilio a chymeradwyo cynlluniau strategol rhanbarthol ac ALI unigol.
- ch) Cynrychiolwyr o Awdurdodau Lleol a GwE yn eistedd ar y rhwydwaith rhanbarthol ar hyn o bryd.
- d) Bydd hyn hefyd yn sicrhau trefn adrodd o'r rhwydwaith i Fwrdd Rheoli GwE a'r Cyd-Bwyllgor.
- dd) GwE i gynnwys Cynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg a Grant y Gymraeg mewn Addysg mewn Cynllun Busnes drwy gyfrwng mewnbyn rhwydwaith rhanbarthol.
- e) Agwedd bragmatig at yr alinio efo'r Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol oherwydd y Grant Gwella Addysg newydd a ddaw i rym mis Ebrill 2015.
- f) Rhesymoli staffio Cynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg a Grant y Gymraeg mewn Addysg ar gyfer 2016-2017 yn sgil blwyddyn o'r Grant Gwella Addysg newydd (telerau ac amodau ddim yn hysbys i'r Awdurdodau Lleol tan 16 Ionawr 2015) a disgwylir toriadau staffio oherwydd lleihad o 10% yng nghyfanswm arian grant (Grant y Gymraeg mewn Addysg yn cyllido rhai swyddi Awdurdod Lleol yn rhannol ac yn llawn). Byddai angen blwyddyn ar Awdurdodau Lleol i flaengynllunio yn sgil y Grant Gwella Addysg newydd.
- ff) Posiblwydd o drosglwyddo cyfrifoldebau yn llawn o'r Awdurdodau Lleol i GwE yn amodol ar resymoli gwaith ymhellach mewn pryd ar gyfer 2016 – 2017 oherwydd peryglon TUPE ac AD a'r amserlen angenrheidiol i weithredu newidiadau yn sgil y Grant Gwella Addysg newydd (er cytunwyd mewn egwyddor yn wreiddiol y dylai cynllunio a darparu aros o fewn yr Awdurdodau Lleol ac nid o fewn GwE).
- g) Mwy o 'adeiladu' rhanbarthol yn bosibl o 2016 ymlaen yn sgil y Grant Gwella Addysg newydd a'r egwyddor o gynllunio busnes fesul tair blynedd.

5. Yr Opsiwn Strategol a Ffeirir ar gyfer Cydlynu rhanbarthol y Strategaeth TGCh

O ran y llinyn uchod, noda'r Model Cenedlaethol:

Bydd cydlynu dimensiwn rhanbarthol y Strategaeth TGCh yn cynnwys hunanwerthuso TGCh ysgolion, arweinyddiaeth a chynllunio TGCh ar gyfer dysgu, diogelu, technolegau datblygol, rhith-amgylcheddau dysgu, technoleg dysgu a'r fframwaith llythrennedd a rhifedd cenedlaethol, rhedeg rhwydweithiau ar gyfer penaethiaid adrannau a chydlynwyr TGCh, cefnogi addysgeg a datblygu cwricwlwm (gan gyfeirio at y Strategaeth Dysgu a'r Byd Digidol).

- a) Ymestyn cylch gorchwyl ac adnoddau'r Rhwydwaith TGCh rhanbarthol yn y lle cyntaf.
- b) Barnwyd y byddai dilyn trywydd TUPE/trosglwyddo yn tynnu oddi ar y gwir waith sydd angen ei wneud, sef:
- c) Gosod gwaelodlin ar gyfer datblygu strategaeth TGCh ranbarthol gan y Rhwydwaith TGCh presennol ar y cyd â swyddogion GwE presennol o safbwynt cefnogaeth ysgol i ysgol a llythrennedd a rhifedd ac ati.
- ch) Rhwydwaith TGCh i lunio strategaeth ranbarthol dros-fwaol i'w gweithredu o fewn cynllun busnes tair blynedd GwE.
- d) Ymrwymo i ragor o opsiynau gweithio rhanbarthol unwaith y gosodir y gwaelodlin ar gyfer datblygu strategaeth.
- dd) GwE yn awyddus i fod mewn sefyllfa i wthio'r agenda ymlaen unwaith y bydd y Rhwydwaith Rhanbarthol TGCh wedi cwblhau darn o waith cychwynnol.
- e) Grŵp TGCh i lunio cynllun ac amserlen ar gyfer y darn gwaith uchod.
- f) Adnabod adnoddau gweinyddol o fewn GwE i gynorthwyo efo'r gwaith uchod.
- ff) Roedd GwE yn ystyried y byddai TGCh yn dod yn faes 'unwaith yn unig' yn un o'r ymweliadau tymhorol.

6. Yr Opsiwn Strategol a Ffefrir ar gyfer Cymorth AD Arbenigol

O ran y llinyn uchod, noda'r Model Cenedlaethol:

Byddai cyngor adnoddau dynol arbenigol i ysgolion fel arfer yn cynnwys hyfforddiant i benaethiaid a chadeiryddion llywodraethwyr ar reoli perfformiad a chyngor ar reoli'r achosion hynny pan fo perfformiad athro yn golygu bod rhaid rhoi gweithdrefnau medrusrwydd ar waith neu pan fo cofnod absenoldeb neu salwch athro yn golygu bod angen ystyried cymryd camau difrifol. Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod y gallai fod angen i'r consortia symud tuag at y model hwn fesul cam yn ystod y flwyddyn gyntaf o weithredu lle nad yw'r adnoddau arbenigol i fodloni'r gofyniad hwn eisoes yn bodoli. Ni fydd y consortia rhanbarthol a'r awdurdodau lleol yn dyblygu gwaith ei gilydd.

Mae Cyfarwyddwyr Grŵp Adnoddau Dynol Cymru wedi llunio dogfen i ymateb i'r Model Cenedlaethol o ran rôl Adnoddau Dynol.

- a) Mae'r grŵp wedi edrych ar y sgiliau a'r cymwyseddau sydd o fewn Adrannau Adnoddau Dynol ar draws Awdurdodau Lleol Cymru mewn perthynas â gweithio gydag ysgolion. Ystyriwyd hefyd beth yw'r cynhwysedd o ran swyddogion adnoddau dynol ledled Cymru. Drafftwyd cynllun datblygu i staff adnoddau dynol a darparwyd amlinelliad clir o beth fyddai'r disgwyliadau ar swyddogion AD wrth weithio gydag ysgolion.
- b) Yn sgil yr ymarfer hwn, cyflwynwyd dogfen ddrafft derfynol am sylwadau ac ystyriaeth bellach gan swyddogion Llywodraeth Cymru.
- c) Gofynnir i'r Cyfarwyddwyr Adnoddau Dynol roi ystyriaeth bellach i unrhyw sylwadau sy'n deillio o'r cyfarfod hwn efo ymgynghorwyr arbenigol.
- ch) Cytunodd y Bwrdd Rheoli mai'r bwriad oedd mabwysiadu'r fethodoleg genedlaethol unwaith y byddai Llywodraeth Cymru wedi ymateb yn ffurfiol i'r papur uchod.

14. Yr Achos Ariannol dros Newid

- 14.1 Mae'r Ddogfen Ganllawiau ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol yn nodi isafswm cyfraniad yr Awdurdodau Lleol am 2013 – 2014 yn wreiddiol, gydag addasiadau yn flynyddol yn unol â setliadau cyllidebol llywodraeth leol.
- 14.2 Mae'r Rhwydwaith Cyllid ac Adnoddau yn sicrhau bod y cyllid sydd wedi'i glustnodi ar gyfer gweithgareddau Gwella Ysgol yn cael ei ddyrannu'n briodol yn ôl gwasanaethau cyfredol a gwasanaethau sy'n datblygu.
- 14.3 Bydd cyllid ar gyfer y meysydd gwasanaeth dan ystyriaeth yn yr Achos Busnes hwn yn trosglwyddo i GwE unwaith y trosglwyddir y swyddogaethau darparu.
- 14.4 Ar gyfer 2015 – 2016, gellir ystyried y bydd y trefniadau rhanbarthol presennol yn dal yn weithredol yn sgil Grant Gwella Addysg rhanbarthol newydd Llywodraeth Cymru, a ddaw i rym mis Ebrill 2015.
- 14.5 Nid oes unrhyw oblygiadau ariannol sylweddol yn gysylltiedig â'r newidiadau arfaethedig yn y Cynllun Busnes hwn ar wahân i'r rheiny sy'n gysylltiedig ag elfen 13. 1.C sef Cefnogi a Hyfforddi Llywodraethwyr (tua £10,000 y flwyddyn i GwE). Cytunwyd ar hyn mewn egwyddor yn unig gan Fwrdd Rheoli GwE wrth benderfynu ar yr opsiynau posibl ar gyfer 2015 - 2016.
- 14.6 Daw gweddill yr elfennau ychwanegol yn rhan o fusnes arferol GwE gan fod cyn lleied o newidiadau arfaethedig ar gyfer 2015-16. Mae'r holl elfennau wedi'u cynnwys yng Nghynllun Busnes Penawdol GwE ar gyfer 2015 – 2016.
- 14.7 Bydd cynllunio busnes manylach at 2016-17 yn digwydd yn sgil y Grant Gwella Addysg newydd.
- 14.8 Dylid nodi hefyd bod her sylweddol yn wynebu Awdurdodau a Gwasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion Rhanbarthol Gogledd Cymru, GwE, yn 2016 - 2017 o ran ceisio rhesymoli goblygiadau'r Model Cenedlaethol a Grant Gwella Addysg newydd Llywodraeth Cymru, a'r oblygiadau staffio posibl, materion TUPE, peryglon diswyddo a chostau cysylltiedig.
- 14.9 Dylid nodi y gellir gwneud arbedion posibl o ran lefelau staffio a chostau ar lefel Awdurdod Lleol ond nid yw'r Achos Busnes hwn yn manylu ar hyn oherwydd byddai angen mwy o amser a

gwaith AD manwl er mwyn meintioli unrhyw arbedion ac arbedion effeithlonrwydd posibl, os o gwbl.

- 14.10   Gan nad oedd dealltwriaeth lawn o'r trefniadau ar gyfer y grant rhanbarthol newydd adeg ysgrifennu'r Achos Busnes, penderfynwyd y byddai'n ddoeth cynnal y trefniadau staffio presennol am 2015 – 2016 gan mai grant sy'n ariannu mwyafrif y swyddi perthnasol. Amcangyfrifir y bydd gostyngiad o 10% yng nghyfanswm y grant yn 2015 – 2016. Swyddi eraill mewn cwmpas fyddai'r rheiny a fyddai'n ymwneud ag elfen Cynghori a Chefnogi Llywodraethwyr, gyda'r gost wedi'i hamcangyfrif yn rhyw £75k dros chwech Awdurdod.

Atodiadau 1 – 6

Atodiad 1a – 1b - Cynghori a Chefnogi Llywodraethwyr

Atodiad 2a – 2b – Cyfnod Sylfaen

Atodiad 3 – Cynnig Llwybrau Dysgu

Atodiad 4 – Cynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg a Grant y Gymraeg mewn Addysg

Atodiad 5 – Cydlynu'r Strategaeth TGCh yn Rhanbarthol

Atodiad 6 – Rhwydwaith Cyfarwyddwyr AD – Model ar gyfer Cyngor a Chefnogaeth AD arbenigol